

Die Chronik des Václav Nosidlo von Geblice

**Aufzeichnungen aus der böhmischen
Exulantengemeinde in Pirna zur Zeit
des Dreißigjährigen Krieges.
Edition und Übersetzung**

Martina Lisa

Franz Steiner Verlag

28. ledna 1626**s.: 51****marginálie (r):** Narozená dcera Dorota^a Vácslavovi Nosidlovi^b

Léta M.DC.XXVI. Pán Bůh milostivej ráčil Anně Nosidlové^c, manželce mé, pomoci a mezi hodinami patnáctou a šestnáctou v městě Litoměřicích nám ku potěšení dcerku dáti, kterážto na zejtřejší, totiž 29. Januarii, v chrámu Páně Všem svatých při hodině nešporní skrze správce církevního, papežence, kněze Jana^d [...] ^e pokřtěna, jakožto tu toho času děkana. Rukojmové^f její při křtu svatém pan Václav Hoštěcký^g, paní Kateřina^h, vysoce učeného pana mistra Pavla Stránskéhoⁱ manželka, a paní Regina Žďárská^j, zůstala vdova po panu mistru [...] Tetaurovi^k. Dána byla od Pána Boha nám v největších těžkostech a zármutcích, když pro náboženství vyháňení dokročilo tak, že i ona s matkou dřív osmi neděl po narození svém z vlasti do cizí země utíkat i po vodě velmi nebezpečně plaviti se v tuhou zimu musila. Já pak obě dvě dříve vyjítí dvou neděl opustiti a jich v vlasti zanechatí přinucen jsem byl. Jméno na křtu svatém jí dáno Dorota^l.

3. února 1626**s.: 63****marginálie (r):** Veřejná záповěď živností v Litoměřicích

Léta M.DC.XXVI. V městě Litoměřicích měšťanům všem všechny živnosti zapovězeny, jaké ty koli býti mohly, na mnoze neb na mále, až i vín z města v sudech prodávání, a to již patrně jak těm, kteří katolickými neb papeženci býti připovéděli a nato ještě cejchu šelmy babylonské nepřijali a nepřijímali, tak obzvláště těm, kteří se zviklati až dosavad nedali. A ačkoli i předešle před některým týhodnem živnosti vyzdvíženy byly, však předce někteří miláčkové a náhončí, s císařským rychtářem spolky mající, za všechno město handl obilní vedli, vína pod divnými tituly prodávali i šenkovali. Ale tuto již veřejná záповěď byla pro chudý, aby žádný odjíti chtějící nic sebou vynésti ani vyvézti nemohl. Svým pak císařský rychtář, když k náboženství papeženskému přistoupeni nechťeli, netoliko k fortelům^m a vyvezení pod nimi dovolil, nýbrž i sám pomáhal, jakož byli tito: [...].

a Transl.: Dorota.

b Transl.: Wacslawowi Nosydłowi.

c Transl.: Anniě Nosydłowé.

d Transl.: Jana.

e Auslassung für spätere Ergänzung, des Weiteren werden solche Auslassungen nur mit [...] im Text markiert, jedoch nicht mehr mit einer Fußnote versehen.

f Rukojmové = kmotrové (Paten).

g Transl.: Waczlav Hosstiěczský.

h Transl.: Kateržina.

i Transl.: Pawla Stránského.

j Transl.: Regina Ždiarská.

k Transl.: Tetaurowi.

l Transl.: Dorota.

m Fortel = výhoda, výhodná pozice (Vorteil); podvodný úmysl, lest, úskok, zisk, chytrost (betrügerische Absicht, List, Nutzen).

11. února 1626**s.: 79****marginálie (r):** Vyjítí mé V[áclava] Nosidly^a z vlasti

Léta M.DC.XXVI. Když tak čím dáleji větší soužení na nás ubohé od papeženců v městě Litoměřicích dokračovalo, živnosti zapovědiny byly, soldátů po 10, 15, více a méně, do jednoho domu se strkalo a hospodáře tak dlouho trápiti jim se poroučelo, dokad' by k papeženstvu neb hned nepřistoupil neb to učiniti neslíbil; chtěje manželce své, toliko dvě neděle po porodu Doroty^b, dcerky, času mající, aby pro přítomnost mou soldáty obtížena nebyla (neb takových žen soldáti do vyjítí času jich ne soldáty, ale platem obtěžovati obyčej měli), posloužiti, tohoto dne žalostně se s ní rozžehnajíc, všeho tu zanechajíc, tajně (neb varta soldátů žádného propouštění z města nesměla) s panem Václavem Hoštěčským^c sám z brány vyšel. A ^{tu}^d nevědouce se kam díti, na Zahořany k ouředníku Jiřímu Mejšnarovi^e se obrátivše, tu pro hrozné pohružky toliko dvou dní jsme se zdrželi a potom fedruňkem^f téhož ouředníka, s povolením pana ze Vchynic^g, nočně na grunty téhož pana Vilíma^h do města Benešova s Janem Sojkouⁱ se dostali, dokavadž i jiných více spolu sousedů za námi se nedostalo, a tu za šest neděl pořád na stravě u nějakého Šebestiana^j, rychtáře, zůstávali, dokavadž veřejným patentem knížete z Lichtenštejna^k, místodržícího v Království českém, všem obyvatelům nás přechovávati zapovědino nebylo, takže odtud divným Božím řízením (an jsme se kam obrátiti nevěděli) do země saské, města Pirna obrátiti jsme se musili.

16. března 1626**s.: 153****marginálie (r):** Ženy z Litoměřic k Míšni vyjížděly

Léta M.DC.XXVI. Anna Nosidlová^l, manželka má milá, s Dorotou^m, dcerkou v šesti nedělích a pěti dnech stárí s velikou žalostí v dosti tuhou zimu z nevděčné vlasti po Labi do Pirna velmi nebezpečně pustiti se musila, nemohouce již dáleji trápení soldátského a nátisku v náboženství snášeti, při kteréžto příležitosti, však tajně, mnoho jiných manželek s ní dolů se plavilo, jichžto manželé byli též před čtyřmi neb více nedělemi z vlasti vyšli a na povolení pána pana Vilíma ze Vchynic

^a Transl.: W. Nosydly.^b Transl.: Doroty.^c Transl.: Wacławem Hosstieckským.^d Im Text gestrichen. Im Folgenden werden alle lesbaren durchgestrichen Wörter ohne einen weiteren Hinweis auf diese Weise (= durchgestrichen) transkribiert.^e Transl.: Giržimu Megssnarowi.^f Fedruňk = pomáhání, podporování (Förderung, Hilfe, Unterstützung).^g Transl.: zevchynicz.^h Transl.: Wylyma.ⁱ Transl.: Yanem Sogkau.^j Transl.: Ssebestyana.^k Transl.: z Lychtensstegna.^l Transl.: Anna Nosydlová.^m Transl.: Dorotau.

k hradišti dolů metány býti, jináč se vynésti nemohly. Sám probošt, kněz Jan Sixt^a, sotva za živa vytažen z lůžce, nebo se byl tak dobře ožral s panem Rycem^b, císařským rychtářem, a jinými masopust slavicími. Odkud by pak tak náhlý a prudký oheň svůj začátek míti měl, žádný jistě zprávy dáti nemohl, protože všickni, jak pán, tak čeládka zožralí jsouc, dobře spali, až již oheň se rozmohl. Někteří praví, že impresorovo pachole v světnici na stěnu svíčku přilepiti a odtud ten oheň vzrůsti měl, jiní že v komoře nějakou vyšel, ale odnikud gruntu dobrého nebylo. Pán Bůh je ku pokání tudy ponapomenuti ráčil a oni se polepšili, co řemen v ohni^c.

2. února 1627

s.: 62

marginálie (l): Procesí odpadlců horlivá konaná

Léta M.DC.XXVII. V městě Litoměřicích papeženci s svými odpadlci a novými křesťany, aby jejich v novém náboženství horlivosti a povolnosti pro příklad nám, na čas nahoru povoláním, se pochlubili, silnou procesí okolo kostela Všech svatých sobě zarazili^d, k kteréžto procesí každý odpadlec s manželkou a dětmi, davše sobě k tomu času svíce oskové sdělati a posvětiti, bedlivěji k podvodům těm najíti se dali, nežli aby jim byl na onen čas evangelický kazatel z Písma Svatého na stokrát, což se i stávalo, ty papeženské podvodné lahůdky zošklivoval a je od nich odvozoval. Že pak některé z vyhnaných manželky tomu modlářství se dívaly, mimo kteréž když ta lehkomyšlná kurva, Zoubkovy^e dcera, Jiřího Šimečka^f, vraha otce vlastního, žena, šla s horlivostí svého odpadlství a na osvědčení dobrých skutků z něho pocházejících, jdouce v řadu s jinými, se obrátila a vyhnané ty na posvěcení bez koláčů pozvala.

8. února 1627

s.: 73

marginálie (r): Utisknutí exulantů od rady litoměřické

Léta M.DC.XXVII. Všickni, kteří jsme léta minulého 1626 na podzim z vyhnaných z Pirna (a jakž nás vůbec ti odpadlci Perenskými nazývali z^g závesti a na díle z potupy) na tři měsíce zase do vlasti v té naději, že nás nějak podvedou a k svému náboženství přivedou mírnějšími nežli prve prostředky (totiž skrze mnichy a kapucíny vyučováním), povoláni byli a tam se najíti dali, toho dne Litoměřičtí od rady téhož města na rathauz povoláni a na tuhé zimě dosti nenáležitě drženi jsme byli a to dokudž rada odpadlců s papeženským knězem praktiky dostatečné proti nám nesložila. Kdež potom, když jsme do rady povoláni byli, především pop ten papeženský (an již čas našeho termínu tříměsíčního vycházeti měl) vydauc, že se žádný z nás k zpronevěření se Pánu Bohu nemá, prve nežli bychom se zase do Pirna

a Transl.: Yan Syxt.

b Transl.: Rycem.

c „Polepšit se, co řemen v ohni“ (es wird nur noch schlimmer; durch Schlagen wird keiner besser u. ä.).

d Zaraziti, hier = založit, zorganizovat, uvést (anstellen, stiften).

e Transl.: Zaubkový.

f Transl.: Giržiho Ssimečka.

g Überschriebene Endklammer.

obrátili, aby jemu z prebendy jeho nic neušlo, nás z desátků napomínal, a za ním hned císařské rychtář z berní a kontribucí, ježto to oboje od nás ještě přítomnejch zapraveno^a bylo. Co pak po odchodu našem z vlasti se zdrželo, to sobě víny a jinými svršky^b v domích našich po odjiti zanechanými mnohonásobně zaplatili, ano i nad to od nás, kdo co vína toho roku vyrostlého málo neb mnoho měl a k svému užítu obrátiti chtěl, z toho třetí sud neb třetí peníz na zapravení kontribucí dáti musil. A kdo toho se učiniti zpěchoval, tomu na všecko sáhli. Avšak aniž ještě tím dosti učiněno býti nemohlo, vždy takové finty vymejšleli, jak by nás o všecko připraviti a tím dříve zase od města odbýti mohli, nebo již se jim byly statkové naši mnohem v rukou zahřály^c. Vidouce, jak my takovou nás nenávisť, utiskování, termínu blízkost a zimy ukrutnost, takže po zemi pro velikost sněhů a zimy příkrost, po vodě pro zamrznutí Labe nám, ani obzvláště dítčám a manželkám našim zase se vypraviti možná věc nebyla, podali jsme při této společnosti suplikaci do rady, žádající snažně, poněvadž takové nepřiležitosti cest nyní jsou, aby prohledající k dítčám a manželkám, nechtili [*sic!*] nás všech, ale dítek a manželek tu toliko do rozjihu a zimy oblevení v pokoji zůstati zanechali a popřáli. Ale co taková žádost naše spravedlivá při nich způsobila (an ji sice hodni nebyli), to nám skrze Jana Hradíšťského Apostatu^d v těchto slovech oznámeno bylo: totiž, že se nevidí pánům, aby měli kam od toho poručení jim učiněného odstupovati a jaký další termín dávat, nežli abychom tomu též obvykli. Nemohouce tu nic způsobiti, utekli jsme se skrze suplikaci k proboštu litoměřickému na Novém Městě, Sixtovi^e, kterýž mnohem milosrdnější byl nad námi a své zdání císařskému rychtáři oznámíc, přes masopust byt nám i našim manželkám tu způsobil.

12. února 1627

s.: 81

marginálie (r): Kníže z Lichtenštejna^f umřel

Léta M.DC.XXVII. [...] kníže [z] Lichtenštejna^g, místodržící císařský v Království českém hned od pádu na Bílý hoře léta šestnáctistého dvacátého stalého (za něhož ta nešlechtná deformací, jakž ji papeženci jmenují reformací, ne tak z jeho vlastního chtění, jak k tomu císaře ponoukání od jezuitů a některých zpronevěřilých synů vlasti, jakož jsou mezi jinými z Čechů hrabě [...])^h, nařízený v Praze na Malé Straně umřel. Po něm to zlé dílo načaté ti, kteříž správu v témž království na sobě drželi a kteříž začátků jeho původové byli, v mnohem ostřeji dodělávali. Avšak jakkoli na to svou všecku snažnost i nejtvrďší prostředky vynakládali, chtěje do posledního všecky ty vyhnati a vyhladiti, kteří by k náboženství papeženskému přistoupiti

a Zapraviti = (dluh) uhradit, vyrovnat, zaplatit (Schulden begleichen, bezahlen).

b Svršek/svrček, hier = nábytek, movité věci, movitosti (Mobilien, Haushaltsgeräte und Möbel, Mobiliar).

c = zahřáli.

d Transl.: Yana Hradíšťského Apostatu.

e Transl.: Syxtovi.

f Transl.: Lychtnsstegna.

g Transl.: Lychtnsstegna.

h Im Original wird eine ganz Zeile frei gelassen, es sollten wahrscheinlich mehrere Namen folgen.

ckému psáno, aby povolajíc všech (jakž oni nás jmenovali emigrantů, domácí pak Perenských) jim jménem pana kardinála oznámili, aby žádný z nich nikam z města neodcházel, aniž neodjížděl, nebo že na přimluvu vzáctných potentátů má hrubě milostivé poručení od císaře vyjít a jeden každý z emigrantů při statcích i všem svým zůstat. Pakli by kdo vždy odešel neb odjít chtěl, císaři že statek propadnouti má. Z těchto těšínských jablek^a nám se nic nedostalo, nežli jménem císařským všechno brali. Nebo toto zdržení nás byla jim líčka a zatím byli posláni komisaři, nějaký stavu panského kapucín, Valerianus de Magno^b, mnich učený, s jinými a ti, jak *privatim* na faře, tak *publice* na rathauze s námi některými se trápili a vyučovati chtěli. A nemohouce lahodnými ani slibnými řeči nic obdržeti, naposled pokutami a vězením hrozili, ale Pán Bůh nás podivně odtud vyvedl, když oni do Prahy pro instrukci další odjeli.

27. března 1627

s.: 174

marginálie (I): Biřic exekutor sněmu saského

Léta M.DC.XXVII. Kurfiřt saský v městě Torgově, v kurfiřtství svém, sněm držel a mezi jinými artikuly pro dvůr syna jeho svolen od obyvatelů v nově z jedné každé libry všelického masa na trh i pro domácí potřebu zabitého jeden malý peníz po všem kurfiřtství.

Item z společného snešení zapovědiny v zemi kurfiřtské lidem městským věci tyto: šaty hedvábné všelijaké, krajky, perle, prýmy^c na mantlicích a suknicích, třevíce^d a boty bílé s jinými některými věcmi. Což ačkoliv po městech publikováno a zapovídáno užívání toho bylo, kdo pak co takového na sobě nesl, pokutován býti měl. U toho všeho v Pirně před kostelem hned, jak přes práh kdo ven něco takového mající vykročil, s mnohým pohoršením a křikem biřic býval, věnce pozlacené děvečkám i městským dcerám z hlavy strhoval, tak i k této exekuci užíván byl. Však tato záповěď víceji podnětem byla té největší pejchy a užívání toho všeho, což záповědino bylo, nebo jednomyslně duchovní (mezi nimiž v tomto národu z víry pejcha panuje) i světští tím nařízením o zem dali a ve všem na předejšlej způsob vejšeji vystoupili.

a Těšínská jablka = prázdné sliby, prázdné naděje (leere Versprechungen, falsche Hoffnungen).

b Transl.: Valerianus de Magno.

c Prýma = obruba, lem (Bordüre, Borte, Verbrämung).

d Eine Variante zu: střevíc (Schuh).

naspěch, protože (prej) kurfiřt k následujícímu sjezdu do Torgova takové poznamenání míti chtěl. Nežli k jakému cíli, toho žádný nevěděl.

19. února 1628

s.: 96

marginálie (l): Pokuta k papeženstvu dohánění

Léta M.DC.XXVIII. V Království českém nedaleko od města Litoměřic na zámku Encovanech, toho času kněžny roudnické hejtman z stavu rytířského, nějaký Václav Mitrovský^a, odpadlec, povolav před sebe poddaných, k témuž panství a správě jeho náležejících, velmi pilně jich napomínal, aby přistoupili též k náboženství papeženskému. Pokudžby pak to po tomto jeho napomenutí vždy předce toho učiniti nechtěli, pod vobvzláštní přísahou a velikou, se zavazoval, že musejí, a toho on že dovede, dříve nežli tři dni pominou. Zatím pak aby je tím spíšeji k tomu nakloniti mohl, dal se do vychvalování před nimi toho papeženského náboženství znamenitě a užil k tomu těchto slov, mezi jinými: „Jestliže toho, což řekl, nedovede, náboženství pak to spravedlivé též že není (poručiv mezi tím sobě vína sklenici nalíti), tehdy že vinšuje sobě v tom víně jed vypítí.“ A jakž na tu řeč nalitou sklenici vína vypil, ihned na sobě proměnu pomalu ukazoval, mírněji mluvil a skloniv hlavu jako v myšlynkách seděl. Po některé pak chvíli poslal sobě pro zpovědníka a do lože se položiv, poručil tím ráněji sobě kůň [*sic!*] přihotovati a osedlati a s tím čeládka od něho odešla a také se k odpočinutí obrátila. Ráno tehdy nemohouce se čeládka pána z pokoje vyjít ani otvírání dočekati, mocí dveře pokoje toho, v němž ležel, vyrazili a toho jenž včera tak pyšně trucoval, mrtvého, rozduťého, a po všem těle jako fiala modrého našli, s velikým uleknutím tak hrozné a náhlé pokuty Boží nad člověkem tím vykonané.

22. února 1628

s.: 103

marginálie (r): Kněží někteří z kalvinství obžalování

Léta M.DC.XXVIII. V městě Pirně v zemi saské exulanti lidé duchovní tito: mistr Melisseus^b, Zacharias Bruncvík^c, Georgius Sequenides^d, Venceslaus Nucella^e a [...] Vokouněk^f, obžalování byli těžce a nařčení před superintendentem pirnenským jak od jiných kněží, tak i od lidí politických Němců českých zpankhardtých^g, lidí jízlivých, ježto se vůbec ne od Krista křesťané, ale od Luthera^h luteryáni jmenovali, jako by oni v svém učení spolu i s svými posluchači kalvínského učení byli. (To pak

a Transl.: Wacław Mitrowský.

b Alle Namen der Geistlichen werden hier lateinisch geschrieben; transl.: M. Melisseus;

c Transl.: Zacharias Bruncvík.

d Transl.: Gerogius Sequenydes.

e Transl.: Venceslaus Nucella.

f Transl.: Vokaunek.

g = zparchantilý (Bastard-).

h Transl.: lutera; im Folgenden wird die übliche Schreibweise (Luther) verwendet, ohne eine zusätzliche Markierung.

slovo Kalvín^a bylo u toho národu zpohanilého z navedení jejich kněží tak v oškli-vosti, že když jeden druhého ze zlosti tupil, snázeji lání za šelmu přijal, nežli když by ho druhý Kalvínem^b lál.) Na kteréžto obžalování oni na faře stavěti se musili a počet z víry činiti. Což když se od nich stalo a nic zcestného shledáno nebylo, aby sebe ti, ježto je donesli, zachovali, způsobili to, že jich [*sic!*] pohrůžka veliká učině-na, budou-li dále v čem takovém shledání, že v této zemi trpění nebudou, a tohoto zlého největší původ byli Němci z Litoměřic vyšli.

28. února 1628

s.: 115

marginálie (r): Sedláci Trčkoví^c se zdvihli

Léta M.DC.XXVIII. V kraji hradeckém okolo Opočna poddaní pána Trčky^d pro veliké nátisky a prudké nucení k náboženství papeženskému se pozdvihli, zprotivili, dva jezuiti zabili a mladý pán sotva utekl^e, kteří se byli za nástroj satanův propůj-čili k tomu, aby ten ubohý lid od pravdy jednou poznalé násilně odvozovali a tyran-ským způsobem k papeženstvu přivozovali. Ale jakož jindy sedlská pozdvižení zlé skončení braly, tak i toto, kdyžto jich potom nemálo krky svými to zaplatiti musili, ač v dobré při, však bez podstatného vůdce.

7. března 1628^f

s.: 132

marginálie (l): Čeládka evanjelitská vyzdvihována

Léta M.DC.XXVIII. V Království českém po městech i stav vyšší žádný nesměl čelád-ky přístavní^g chovati jiné, jediné takovou, která by se též Bohu zpronevěřila a antikrista přiúčastnila. Jestliže pak kdo proti tomu nařízení čeládku náboženství evanjelického choval, ihned mu živnost zbráněna byla, neb pokuta těžká nařízena dotad, dokad i s čeledí k papeženstvu se neoddal, neb čeledi k tomu nepřinutil, anebo takové, která by toho učiniti se zpěchovala, z domu svého neodbyl a z služby nepropustil.

marginálie (l): Purkmistr vepře kradl

Léta M.DC.XXVIII. V městě Litoměřicích nad Labem po smrti Any Kosové^h, per-níkářky, Jan Šermerⁱ, jinak koláčník, s Adamem Jiskrou^j, v té chvíli úřad purgmis-trský na sobě majícím, oba odpadci, lidé trouповští^k, lakomí a hodní, aby v radě té purgmistři bejvali, kde krávy z okna vyhlídají, jakožto švagrové nad dotčené vdo-

a Transl.: Kalwin.

b Transl.: kalwinem.

c Transl.: Trčzkowi.

d Transl.: Trčzky.

e Es ist aus dem Kontext nicht ersichtlich, worauf sich dieser Satz bezieht. Es könnte sich auch um einen Fehler – ein oder mehrere fehlende Wörter – handeln.

f Zwei Berichte zum selben Datum.

g Přístavní (o služebných lidech) = najatý, sloužící v nájmu (angeheuert, in Dienst).

h Transl.: Anny Kosowé.

i Transl.: Yan Ssermer.

j Transl.: Adamem Giskrau.

k Trouповský = hloupý, nezdvořilý, blbý, hrubý (tölpisch, dumm, grob, plump).

25. března 1628**s.: 169****marginálie (r):** Sedlské zdvižení strestáno

Léta M.DC.XXVIII. V Království českém u města Dobrušky^a v kraji hradeckém sebralo se drahně sedláků, chtějící se opíratí pánům svým v nucení k náboženství papeženskému, kteříž sice dotud bručeli a stáli byli, dokad na ně nic opravdového nedokročilo. Ale když potom kníže z Frýdlandu^b na ně nětco soldátů poslal, mnoho jich a více nevinných s manželkami a dítkami zmordovali, některé také za to do Prahy dovezli.

1. dubna 1628**s.: 184****marginálie (l):** Exulanti v potupných místech pohřbívání v Pírně

Léta M.DC.XXVIII. V městě Pírně míšeňském umřel smrtí pokojnou a přirozenou kněz Tobiáš Vokounek^c, Čech. Že pak za živobytí jeho v podezření kněžím německým vešel, jako by kalvinista byl, pročez nevědouce týž superintendens vedle čeho se nad živým vymstítí, nebo, jsa požádán, z víry své počet náležitý a bez ouhony učinil, tuto teprva nad mrtvým tělem jeho se mstil a do země nikam (než na rozhraní neb k místům popravništním) pohřbíti dopustiti na žádné prosby aniž přímľuvy nechtěl. Až po některém dni teprva na zadním krchově, v těch místech zakopati poručil (na němž se Němci v čas moru pochovávají), kdež těla těch, jež pro své vejstupky stíhání bejvají, pochovávají obyčej mají. Tak se stalo tělu dobré paměti pana mistra [...] Melisseusa^d [...]. Tak tělu starožitného a dobře zasloužilého muže pana Matěje Kautského^e v létu 1634 a tak Jana Jiskry^f, Salmuta Bibliopole^g a jiných mnohých dobrých, pobožných lidí, s nimiž tito luterové vopice hůře nežli papeženci nakládají jak s živými, tak s mrtvými, zle zacházeti nepřestávali, nebo i všechny ty, kteříž takovým tělům průvod dávali, v podobné podezření brali a byť jim Bůh toho propůjčil, rádi by je s prstí zmátli^h, maje sobě ku pomoci ke zlému mnohé spleteného náboženství bez uměníⁱ horlící Čechy.

a Im Original: Dobružky.

b Transl.: z Frydlandu.

c Transl.: Tobiass Wokaunek.

d Transl.: Melysseusa.

e Transl.: Matěge Kautského.

f Transl.: Yana Giskry.

g Transl.: Salunta Bibliopolé.

h S prstí zmásti = z kořene vyvrátit, zničit (vernichten).

i Bez umění = bez povědomí, bez vědění (kenntislos, unbewusst, unwissend).